

1. *Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.*

Володимир ВАЛІГУРА

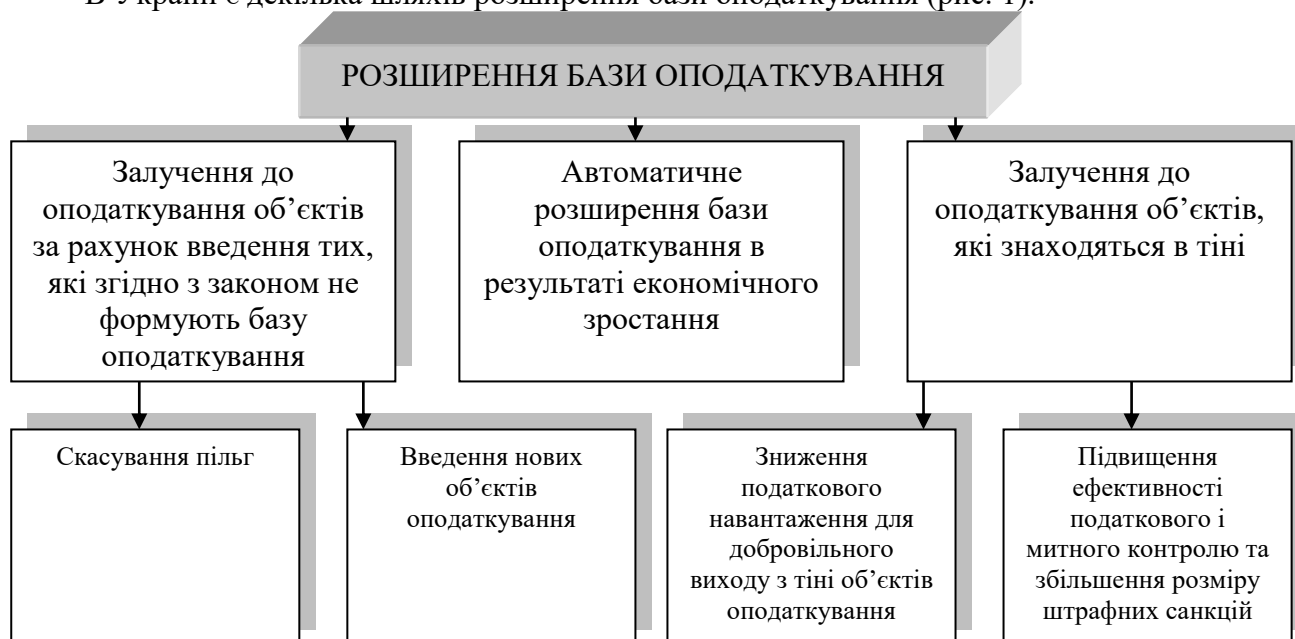
Тернопільський національний економічний університет

РОЗШИРЕННЯ БАЗИ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ДОСТАТНОСТІ УКРАЇНИ

Уже впродовж багатьох років в Україні спостерігається тотальна недостача фінансових ресурсів. Вона виражається у дефіциті Державного та місцевих бюджетів України, який присутній майже кожного року, низькому рівні забезпечення соціальних стандартів та недофінансуванні суспільно-значущих сфер держави. Є декілька причин названого явища. Насамперед необхідно зауважити, що лівову частку доходів держави становлять податкові надходження, тому саме від ефективності їх справляння й залежить рівень забезпечення держави фінансовими ресурсами. Зважаючи на зазначене цілком очевидно, що в царині оподаткування є ряд проблем, які не дають змоги ефективно справляти податки.

На нашу думку найважливішими елементами, які визначають величину податкових надходжень є база оподаткування та ставки податків. Ставки податків встановлюються на законодавчому рівні і їх розмір залежить від обраної соціально-економічної політики держави. Натомість база оподаткування – це величина, яка залежить як від економічного розвитку держави, законодавчого закріплення об'єктів оподаткування та від багатьох суб'єктивних чинників. Тому важливо проводити таку економічну політику держави, яка би сприяла розширенню бази оподаткування.

В Україні є декілька шляхів розширення бази оподаткування (рис. 1).

Рис. 1. Способи розширення бази оподаткування.

Джерело: складено автором

Одним із найефективніших способів розширення бази оподаткування є її збільшення в результаті економічного зростання. Економічне зростання сприяє розширенню бази практично для всіх податків. Так, наприклад, розвиток економіки приводить до збільшення величини прибутку як бази оподаткування, доданої вартості, заробітної плати тощо.

Іншим способом розширення податкової бази є введення до числа об'єктів оподаткування тих, які раніше не оподатковувались. Це можна здійснити за допомогою скасування ряду податкових пільг або введення нових об'єктів оподаткування. Теза щодо скасування податкових

пільг відповідає загальносвітовим тенденціям, де сфера оподаткування практично виключає надання пільг, а натомість бізнес отримує підтримку у вигляді грантів і субсидій. В Україні податкові пільги набули великого поширення, що значно зменшує величину бази оподаткування. Найхарактернішими податками, які недонадходять у зв'язку з наявністю пільг є ПДВ і податок на прибуток підприємств. Причини такої популярності податкових пільг в Україні пов'язані з тим, що державі легше надати пільгу у вигляді звільнення від сплати податку, ніж витратити уже зібрані фінансові ресурси на дотації, субсидії чи гранти та з лобіюванням інтересів бізнесу у Парламенті. Щодо введення нових об'єктів оподаткування, то необхідно зауважити, що в Україні, внаслідок високої диференціації доходів, суспільство потребує перенесення податкового навантаження на заможні верстви населення. Тому в даному контексті доцільно задіяти такі об'єкти оподаткування, які не спричинять надлишкового податкового тягара на незаможних громадян (податок на майно, дорогі автомобілі тощо).

Потужний потенціал оподаткування криється в тіньовій економіці. За оцінками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України рівень тіньової економіки у 2012 році становив 34% [1]. Міжнародні організації оцінюють цей показник в межах 50%. Тому вкрай важливо забезпечити вихід із тіні хоча би частини бази оподаткування. Сприятим цьому може зниження податкового навантаження з одночасним підвищенням ефективності податкового та митного контролю і збільшенням розміру штрафних санкцій.

Таким чином, ми можемо висновкувати про необхідність розширення в Україні бази оподаткування. В основу цього процесу має бути покладено концепцію інтенсифікації зростання економіки, механізми перенесення податкового навантаження на заможні верстви населення та зниження рівня тіньової економіки.

Література

1. *Оцінка обсягів тіньової економіки в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.me.gov.ua/file/link/187630/file/Shadow_Ikv2012.doc.*

Тетяна ВАЛГУРА

Головне управління Державної казначейської служби
України в Тернопільській області

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Податкова реформа, яка протягом останнього часу проводиться у нашій державі, сприймається населенням досить скептично. Парадигму «податки – основа добробуту держави та суспільства» у нас уже давно не сприймають як загальнолюдську цінність. Люди не розуміють для чого їх примушують сплачувати податки і позбавляють значної частини заробітку, а зміни у податковому законодавстві ніяк не асоціюються у суспільстві із сигналом до економічного оздоровлення в країні.

Податкова грамотність і формування податкової культури – це одні з найважливіших умов для того, щоб податкові реформи почали працювати. Довіра до влади, розуміння і схвалення політики розподілу податків назавжди залишилися істотними чинниками стабілізації сплати податків. Кожен платник податків хоче бути впевненим у тому, що його кошти витратять в інтересах суспільства, на благо кожного громадянина, у т.ч. і його самого. Недоотримання податків викликає різноманітні соціально – економічні наслідки. А тому, покращення податкової культури знаходиться серед найважливіших проблем, від вирішення якої залежить розвиток економіки всієї країни.

У науковій літературі питання, пов'язані з дослідженням означеної проблематики знайшли широке відображення в працях таких вчених як: А. Василенко, А. Виходець, Т. Воїнова, Ю. Іванов, Б. Карпінський, Ю. Клепікова – Чижова, А. Крисоватий, О. Павленко, В. Сулима та інші.